

Hovoríme o rodine XVI. – O úlohách starých rodičov
Blahoslavenstvá trochu inak
Príbeh – Rexo
Rozhovory so starými rodičmi
V rodinnej škole – XVI. kapitola
- Učme deti láske

XVI. Hovoríme o rodine,

konkrétne o úlohách a nárokoch starých rodičov. Ale hovoríme to zvlášť pre mladých rodičov, ktorí tiež raz zostarnú a dostanú sa na ich miesto. Dvadsiaty siedmy bod dokumentu O rodinnom spoločenstve spomína kultúry, v ktorých sa preukazuje zvláštna úcta a veľká láska starým rodičom.

V niekdajšej Číne si ich uctievali ako polobohov a suverénnych vládcov nad celou rodinou. Aj európski maliari 18. storočia stavali ešte synov a nevesty až po štvrtú generáciu okolo starca, patriarchu.

A dnes?

Všetci vieme, že je to inak. Na reklamných obrázkoch vystupuje za dnešnú rodinu dynamický usmiaty muž, mladá príťažlivá žena, chlapec a dievča, mladší ako dvanásť rokov. Starí rodičia chýbajú.

Vymreli?

Ale nie!

Celkove sa dožívajú vyššieho veku, ako v minulých storočiach, konštatuje dr. Theodor Bovet. Čosi iné vymrelo. Niekde úcta k starobe, v dôsledku čoho sa v daktorých krajinách pozerá na starcov ako na neuzitočných príživníkov. Inde zas vymrela zdravá ohľaduplnosť, ktorá káže starým rodičom utiahnuť sa v pravý čas a prenechať zodpovednosť za vedenie domu a za výchovu vnúčať svojim deťom.

Akokoľvek, je to osobitný problém, ktorý nemožno nevšimnúť si. Zasahuje dve oblasti. Oblasť vzťahov medzi starými rodičmi a ich deťmi a oblasť vzťahov medzi starými rodičmi a ich vnúčaťami. Problémy z prvej oblasti sa dajú riešiť pomocou Božieho slova.

Problémy z druhej sa odstránia pomocou zdravého rozumu, obohateného skúsenosťou. Pokúsme sa o to. Ako upraviť vzťah rodičov k deťom, ktoré si zakladajú svoju rodinu, to nájdeme v dejinách praotcov. Keď Abrahám oženil Izáka, Písmo sa už začalo zaujímať hlavne o syna. Keď Izák oženil Jakuba, začalo

takmer výlučne hovoriť o Jakubovi.

Stará rodina ustupuje, zapadá tam, kde sa utvára nová. Rodičia sa teda musia navyknuť na to, že nevesta nie je ich dcérou, ale manželkou ich syna, ktorému Pán hovorí takto: „Pre toto - to jest pre manželskú jednotu - opustí muž svojho otca i svoju matku a bude sa pridŕžiavať svojej ženy.“ Má sa teda muž odst’ahovať od svojich rodičov? Áno.

Aspoň v prenesenom význame, t.j. vymaniť sa zo zväzku otca a matky, aby bol celkom voľný pre svoju manželku. A tým viac to platí pre dcéru, ktorá vo svojom mužovi dostáva od Pána hlavu. Pritom však dospelým deťom, i keď ich Božie slovo nezaväzuje povinnosťou poslúchať svojich rodičov, zostáva natrvalo povinnosť preukazovať im úctu, lásku a potrebnú opateru.

A teraz niekoľko slov o vzťahoch medzi starými rodičmi a vnúčatami. Treba priznať, že vo všeobecnosti sú ich vzájomné vzťahy veľmi dobré, a kde sú také, treba sa im potešiť. Starí rodičia majú čas rozprávať vnúčatám príhody a rozprávky, hrať sa s nimi, brať ich na prechádzku. Životný rytmus starých rodičov je pokojnejší. Sú rozvážni v úsudkoch, veď už majú za sebou vek pochybností, a preto zrelšie hodnotia osoby i veci. A to pôsobí na maličkých dobre. Na druhej strane prítomnosť vnúchat dodáva ich zreleému veku svetlo a aspoň sčiasťky im vracia mladosť.

Synodálny dokument sa v dvadsiatomsiedmom bode takto vyjadruje: „Koľko detí už našlo porozumenie a lásku v očiach, v slovách a v nežnostiach starcov! A koľko ľudí radostne súhlasilo s inšpirovanými slovami Písma: Korunou starcov sú deti ich detí“ (Prísl. 17, 6).

Ale nezabudnime ani na druhú stránku veci.

Nezabudnime na nebezpečenstvá, ktoré môžu vyplynúť zo vzťahov medzi starými rodičmi a vnúčatami. Starí rodičia, čo sa týka výchovy, nie sú vždy na patričnej úrovni. Rodičia sa snažia vštepiť svojim deťom dobré návyky, mysliač na ich budúcnosť. Musia preto zostávať v požiadavkách dôslední aj prísni.

No postoje starých rodičov bývajú veľmi často odlišné.

Nepoznajú podvody svojich vnukov a ich vrtochy. Povoľujú im aj v tom, v čom by nemali. Deti svojich detí chcú robiť šťastnými vlastným spôsobom. Chcú ich mať pri sebe a vidieť ich stále spokojné a usmiate.

Kde je to takto, rodičia po čase zisťujú, že ich deti sú mimoriadne rozmazané, hlavaté, neposlušné a nevrlé. Bude preto užitočné dať tu pre styk vnúčať so starými rodičmi niekoľko pravidiel.

Tie, ktoré uvádzame, nadiktoval dr. Theodorovi Bovetovi zdravý rozum a skúsenosť.

Výchova detí patrí rozhodne rodičom. Keď stará mama zastupuje mamičku pre chorobu alebo zamestnanie, musí to robiť s vedomím, že iba zastupuje. Preto musí dať dieťaťu pocítiť, že hlavnou osobou je matka a najhlavnejšou otec. Nie je to vždy ľahké, ale vždy je to potrebné.

Starý otec a stará mama majú vedieť, že ich deti vychovávajú ich vnukov na základe iných zásad, ako to robila ich generácia. Výchovné zásady svojich detí môžu považovať za dobré alebo zlé, ale musia dovoliť, aby sa bez akýchkoľvek úprav uplatnili voči vnukom. Zodpovednosť za výchovu nesú rodičia, nie starý otec a stará mama.

Keď starí rodičia kritizujú výchovu v prítomnosti vnukov a keď im dokonca v neprítomnosti rodičov dovoľujú alebo zakazujú veci, v ktorých si rodičia počinajú inak, sabotujú tým výchovu a prispievajú k mravnej dezorientácii. V takýchto prípadoch sa majú rodičia láskyplne, ale pritom celkom zreteľne ohradiť. Ak dieťa splní objektívne nesprávny rozkaz rodičov, stane sa menšie zlo, ako keď ho uvedie starý otec alebo stará matka do pochybností o rodičovskej autorite.

Popri špecifickej výchovnej úlohe rodičov, aj starí rodičia majú svoju osobitnú úlohu, ktorú nemôžu prevziať rodičia. No treba povedať, že ju môžu vykonať tým lepšie, čím menej sa miešajú do úlohy rodičov. Tu by sa žiadalo pripojiť niečo aj pre osoby, ktoré bývajú v jednej domácnosti s rodičmi a občas im na ich žiadosť vypomáhajú pri výchove. Platí pre ne zhruba to, čo pre

starých rodičov. No s takýmto upresnením. Nech naozaj len zastupujú a dávajú pri tom pozor, aby nestrhovali sympatie detí na seba a nekradli tak srdcia detí rodičom. Keď zbadajú, že sa deti citovo viažu viac k nim ako k rodičom, nech ich aj praktickou cestou presviedčajú, že nijaká dobrá teta alebo ujo im nemôže nahradiť matku alebo otca. Rodičia nech však vždy jasne pripomenú deťom potrebu poslušnosti voči tým, ktorí ich majú v niečom zastupovať. Vieme, že ohľadom tohto problému sa tu nepovedalo všetko. Možno ani dosť. Je to príliš široký problém. Ale nazdávame sa, že to najdôležitejšie sa tu spomenulo.

BLAHOŠLAVENSTVÁ TROCHU INAK

- ❑ Blahoslavení ste, ktorí máte pochopenie pre moju pomalú chôdzu a roztrasené ruky a neprskáte netrzeplivo, keď kuľhavo prechádzam križovátku a neviem už pekne jesť.
- ❑ Blahoslavení ste, ktorí chápete, keď sa moje ucho musí namáhať, aby som porozumel a rozprávate sa so mnou pomaly a zreteľne.
- ❑ Blahoslavení ste, ktorí vidíte, že moje oči sú zakalené, moje myšlienky sú smutné a taktne mi pomôžete, v čom práve potrebujem pomoc.
- ❑ Blahoslavení ste, ktorí sa pri mne zastavíte s prívetivým úsmevom a máte čas trochu si so mnou pohovoriť a nerobíte to so zhovievavou iróniou.
- ❑ Blahoslavení ste, ktorí mi nehovoríte, že som starý popleta, pretože stále niečo zabúdam a strácam.
- ❑ Blahoslavení ste, ktorí viete vo mne vzbudiť krásne spomienky na zašlé časy a trpezlivo vypočujete, keď si zaspomínam na svoju mladosť.
- ❑ Blahoslavení ste, ktorí mi dávate najavo, že som stále ešte človek, že nie som odpísaný a že nie som tak celkom sám.
- ❑ Blahoslavení ste vy všetci, ktorí mi nejako uľahčujete dni mojej staroby a bolesti, ktoré mi ešte zostávajú na ceste do večného domova.

Až budem doma, u Otca, budem mu o vás rozprávať.

REXO

Za daždivého večera vracal sa mladý maliar domov. V tom zbadal, že ide za ním pes a je mu stále v päťách. Chcel ho odohnať, ale pes sa nedal. „No, dobre“ povedal si maliar, „možno, že sa s ním spriatelím a budem ho mať rád.“

Vpustil ho teda do svojej pracovne a šiel spať. Keď sa maliar ráno prebudil, hneď mu padli oči na psa, ktorý sedel celkom vážne na stoličke, hlavu obrátenú k posteli svojho pána a hľadal jeho pohľad. No hoci bol pes priateľský a úctivý, mladý maliar predsa len nemohol v sebe premôcť akýsi odpor proti nemu. A skutočne mal pred sebou najškaredšieho psa, akého si možno len predstaviť: chudý, neforemný, napoly ošklbaný a k tomu ešte na jedno oko slepý.

Maliar už zamieril k dverám, aby sa zbavil takého host'a. Ale oko zvierat'a sa mu zdalo tak ponížene prosebné a tak smutné, že sa cítil dojatý.

„Ale, nechám si ťa,“ povedal mu, „budeš sa volať Rexo“.

A tak žili spolu maliar a pes, dva roky. Pes splácal pohostinstvo maliara bezhraničnou oddanosťou. Maliar zasa súhlasil s tým, že jeho host' mal ho tak rád. Ale Rexo časom ochorel, a to na takú chorobu, z ktorej niet uzdravenia, - ostarel... Jeho pán sa nechcel prizerať, ako bude skonávať, čo mohlo trvať hodne dlho a preto sa rozhodol, že ho utopí.

Vyčkal tmavý večer a vzal ho na most, kde ho bol pred dvoma rokmi stretol. Tam chytil zviera a nemilosrdne ho hodil do rieky. Rexo ani len nezastenal. Bolo počuť len temný huk, ako pes dopadol na vodu.

Mladý človek akosi zahanbený nad tým čo urobil, sklonil sa nad zábradlie, aby sa pozrel do rieky. V tom mu vietor vzal klobúk z hlavy a odniesol. Vrátil sa domov celý zronený - nad stratou klobúka. Už bol hodinu v posteli, keď počul škrabotať na dvere. Šiel otvoriť. Rexo sedel na prahu, opretý o múr, klobúk v zuboch. Voda mu stekala po srsti a hlava bola

skrvavená. Hrozne vyzeral. Mladý človek vzal klobúk a objal psíka.

Rexo sa pozrel na svojho pána, zavyl, (nevie sa či od radosti, či od žalosti) klesol k zemi a vydýchol naposledy.

Všeličo prichádza človeku na um, keď počúva túto príhodu.

Medzi iným aj osudy tých, ktorí zostarli a zoslabli v našich rodinách a na ktorých mieste sa aj my raz ocitneme.

TROCHA SMIECHU

Z rozhovorov so starými rodičmi:

Dedko, kúp mi bubon.

Ešteže čo ... budeš mi celý deň bubnovať a ja nebudem môcť pracovať.

Nie dedko. Budem len vtedy bubnovať, keď budeš spať.

Maťko cestoval s dedkom vo vlaku na prázdniny. Chlapček bol veľmi živý a dedko mal s ním starosti. Márne ho napomínal, aby sa stále nevykláňal z idúceho vlaku. Keď si už nevedel poradiť uchýlil sa ku ľsti. Vystriehol chvíľku, keď chlapec nedával pozor a uchmatol mu čiapku.

Tak, vidíš, teraz ti čiapka vypadla z vlaku!

Maťo sa pustil do strašného plaču.

Dedko ho chvíľu vydržal počúvať, ale potom sa nad ním zľutoval a povedal mu: Keď budeš dobrý, zapískam a čiapka sa vráti.

Budem, deduško môj zlatý. Už budem dobrý!

Dedko zapískal a posadil Maťkovi čiapku na hlavu.

Maťko vykrikol od radosti. Očividne sa mu taká hra zapáčila a preto schmatol dedkovi z hlavy klobúk a vyhodil ho von oknom:

Tak a teraz zapískaj ešte raz, deduško!

Babička prišla od kaderníka nakrátko ostrihaná. Že teraz nevyzerám ako babička, však Romanko?

Nie babička, teraz vyzeráš ako deduško.

V rodinnej škole

Kapitola 16.

Učme deti lásky, ktorá sa dokazuje nielen darmi, ale aj službami.

Dar sa môže udeliť i z toho, čo nepotrebujeme, čo nám zvyšuje, možno i z toho, čo nám zavadzia. Kým služba je dávanie, pri ktorom sa darom stávame my sami.

Dar nás stavia do postoja pánov.

Služba nás núti znížiť sa.

Ale treba byť vždy opatrnými, lebo aj služba môže prestať byť láskou.

Deje sa to napríklad, keď ju niekomu nanucujeme a robíme ho tým neslobodným.

Alebo keď mu ponúkame takú, akú nepotrebuje.

A tak isto môže prestať byť láskou, ak ju niekomu poskytujeme, aby sme ukázali, čo všeličo my dokážeme.

Aby služba bola vždy láskou, musí ju predchádzať dialóg, v ktorom pozorujeme a počúvame toho druhého, aby sme sa dozvedeli, čím trpí, čomu sa teší, aký dar alebo službu potrebuje.

Vedieť počúvať toho druhého, vžívať sa do jeho rozpoloženia, cítiť s ním a spolu s ním aj rozmýšľať je zaiste vzácne umenie.

No ešte vzácnejšie je vedieť po vypočutí toho druhého správne sa ozvať, priateľsky či bratsky mu poradiť, vnuknúť, čo pokladáme za osožné.

Ale vrcholom tu zostáva služba, ktorá neodníma a neruší jej autorstvo tomu, komu sa poskytuje.

Naše deti, od prírody také sebecké a vystatovačné, niekedy plaché alebo lenivé, treba zavčas priučať láske, ktorá sa vyjadruje službami v tom pravom význame.

Popri nacvičovaní takýchto služieb sú vo veľkej výhode rodiny, ktoré majú viacero detí.

Nemusia si hľadať príležitosti na službu u susedov.

Majú ich doma; od rána do večera.

K tomu, pravdaže, patrí poznámka, že by to ešte nemusela byť láska, keby sa preukazovala len príbuzným a bratom.

Treba ju tak v sebe rozhojňovať, aby jej bolo vždy dost' aj na export.